

TA'LIM XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA BIZNES JARAYONLARNI BARQAROR RIVOJLANISH DARAJASIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI.

G'afforov Javohir Farhodjon o'g'li – Qarshi xalqaro universiteti
assistent o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta'lim xizmat ko'rsatish sohasidagi biznes jarayonlarning barqaror rivojlanish darajasiga ta'sir etuvchi omillar tahlil qilinadi. Barqaror rivojlanishning iqtisodiy, ijtimoiy, texnologik, ekologik, siyosiy va madaniy o'lchovlari o'rganiladi. Mazkur maqola oliy ta'lim muassasalarining uzoq muddatli barqarorligini ta'minlash, operatsion va akademik ko'rsatkichlarini oshirish uchun zarur strategiyalarni tahlil etadi. Muallif barqaror ta'lim madaniyatini shakllantirish, ekologik barqarorlikni qo'llab-quvvatlash, texnologik innovatsiyalarni tatbiq etish va jamiyat ishtirokini oshirish orqali ta'lim muassasalarining barqaror rivojlanishiga erishish yo'llarini ko'rib chiqadi.

Kalit so'zlar: Ta'limning barqaror rivojlanishi, barqaror rivojlanish, barqaror ta'lim, oliy ta'lim muassasasi, barqaror rivojlanish maqsadlari, ekologik ta'lim.

Аннотация: В данной статье анализируются факторы, влияющие на уровень устойчивого развития бизнес-процессов в сфере образовательных услуг. Изучаются экономические, социальные, технологические, экологические, политические и культурные аспекты устойчивого развития. В данной статье анализируются необходимые стратегии для обеспечения долгосрочной стабильности высших учебных заведений, повышения их операционной и академической эффективности. Автор рассматривает пути достижения устойчивого развития образовательных учреждений путем создания устойчивой образовательной культуры, поддержки экологической устойчивости, внедрения технологических инноваций и повышения участия сообщества.

Ключевые слова: Устойчивое развитие образования, устойчивое развитие, устойчивое образование, высшее учебное заведение, цели устойчивого развития, экологическое образование.

Abstract: This article analyzes the factors affecting the level of sustainable development of business processes in the field of educational services. Economic, social, technological, ecological, political and cultural dimensions of sustainable development are studied. This article analyzes the necessary strategies to ensure the long-term stability of higher education institutions, to increase their operational and academic performance. The author considers ways to achieve sustainable development of educational institutions by creating a sustainable educational

culture, supporting environmental sustainability, implementing technological innovations and increasing community participation.

Keywords: Sustainable development of education, sustainable development, sustainable education, higher education institution, sustainable development goals, environmental education.

Kirish

Ta'lim xizmatlarining jadal rivojlanayotgan manzarasida barqaror rivojlanishga intilish butun dunyo bo'ylab muassasalar uchun muhim maqsad sifatida paydo bo'ldi. Ushbu kontekstda barqaror rivojlanish ta'lim tashkilotlarining uzoq muddatli istiqbolda operatsion, moliyaviy va akademik ko'rsatkichlarini saqlab qolish va oshirish, shu bilan birga jamiyat va atrof-muhit maqsadlariga ijobiy hissa qo'shish qobiliyatini anglatadi. Yuqori sifatli ta'limga bo'lgan talab ortib borayotganligi sababli, manfaatdor tomonlarning barqarorlik amaliyotiga nisbatan ko'proq tekshiruv bilan birgalikda, ta'lim muassasalari raqobatbardosh bozorda ularning hayotiyliigi va dolzarbligini ta'minlaydigan keng qamrovli strategiyalarni qabul qilishga majbur.

Ta'lim xizmatlarida barqaror rivojlanishning ahamiyatini ortiqcha baholab bo'lmaydi. U iqtisodiy barqarorlik va texnologik innovatsiyalardan tortib, ijtimoiy tenglik va atrof-muhitni boshqarishgacha bo'lgan keng ko'lamlil omillarni o'z ichiga oladi.

Bundan tashqari, ta'lim muassasalari jamiyat qadriyatlarini shakllantirish va barqarorlik madaniyatini yuksaltirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Barqaror amaliyotlarni o'z faoliyati va o'quv dasturlariga kiritib, ular nafaqat ekologik izlarini kamaytiradi, balki kelajak avlodlarni barqaror rivojlanish uchun himoya qilishga o'rgatadi va ilhomlantiradi. Ushbu yaxlit yondashuv barqarorlik nafaqat muvofiqlik talabi, balki muassasaning missiyasi va qarashlarini boshqaradigan asosiy tamoyil ekanligini ta'minlaydi.

Ushbu maqolada ta'lim sohasidagi biznes jarayonlarning barqaror rivojlanish darajasiga ta'sir qiluvchi ko'p qirrali omillar ko'rib chiqiladi. U iqtisodiy, ijtimoiy, texnologik, ekologik, siyosiy va madaniy o'lchovlarni o'rganadi, bu elementlarning barqarorlik sa'y-harakatlarini qo'llab-quvvatlash yoki to'sqinlik qilish uchun qanday o'zaro ta'siri haqida tushuncha beradi. Muhokama misollar va amaliy misollar orqali barqaror o'sishga erishish uchun yetakchi ta'lim muassasalari tomonidan qabul qilingan ilg'or tajriba va innovatsion strategiyalarni yoritib beradi. Ushbu dinamikani tushunish orqali manfaatdor tomonlar ta'limdagi barqarorlikning murakkabliklarini yaxshiroq yo'lga qo'yishlari va yanada

mustahkam va kelajakka yo'naltirilgan ta'lim ekotizimiga hissa qo'shishlari mumkin.

Adabiyotlar tahlili

Barqarorlik sub'ektlarini oliy ta'limda (BTM) taniqli o'zlashtirishni ta'minlash va kelajak avlodlar o'rtasida fikrlarni tarqatish va rag'batlantirish uchun barqarorlik bo'yicha akademik miqyosda samarali o'quv dasturini yaratish juda muhimdir. [1]

1972 yilda BMTning inson muhiti bo'yicha konferentsiyasidan beri oliy ta'lim muassasalari (OTM) barqaror rivojlanishga (SD) hissa qo'shish uchun tobora faol choralar ko'rmoqda [2]

Barqaror rivojlanish uchun ta'limga urg'u berishini hisobga olsak, bu yondashuv kelajakda o'qituvchilar ta'limi va tadqiqotlarida qo'shimcha ko'rib chiqilishi mumkin. [3]

Taraqqiyot tushuncha sifatida turli olimlarning turli ma'nolari, talqinlari va nazariyalari bilan bog'langan. Rivojlanish "insonning yangi tuzilmalarni boshlash, muammolarni engish, doimiy o'zgarishlarga moslashish va yangi maqsadlarga erishish uchun maqsadli va ijodiy intilish nuqtai nazaridan o'sib borayotgan evolyutsion jarayon" deb ta'riflanadi [4]

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu maqolada resurslarni boshqarish, jamoatchilik ishtiroki va texnologik innovatsiyalar kabi omillar barqaror rivojlanish bilan qanday kesishishi, natijada ta'lim xizmatlarining samaradorligi va uzoq umr ko'rishiga ta'sir qilishini o'rganadi. Ta'lim xizmatlari sohasida barqaror rivojlanishni ta'minlovchi asosiy omillarni yoritib, ushbu maqola chuqur munozaralarni qo'zg'atishga va sohada faol choralar ko'rishga undaydi. Ta'lim xizmatlaridagi biznes jarayonlarning barqarorligini shakllantiradigan murakkab ta'sirlar tarmog'ida harakat qilayotganimizda, bu sayohatda bizga qo'shiling va natijada yorqinroq va barqaror kelajakka yo'l ochib beradi.

Tahlil va natijalar muhokamasi

Iqtisodiy barqarorlik ta'lim muassasalarining uzoq muddatli rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Moliya resurslari, hukumat, xususiy sektor va talabalarning o'qish haqidan keladigan daromadlar orqali yetarli darajada ta'minlanishi kerak. Moliya boshqaruvi samarali bo'lishi zarur, chunki bu resurslarning maqsadli va oqilona sarflanishini ta'minlaydi. Bozor talabi ham muhimdir, chunki bu ta'lim xizmatlariga bo'lgan ehtiyojni aniqlash va moliyaviy salomatlikni oshirishga yordam beradi.

Ta'lim muassasalari rivojlanishiga ta'sir qiluvchi ijtimoiy omillar orasida demografik tendensiyalar, jamoat ishtiroki va ta'lim sifatini saqlash muhim o'rin

tutadi. Aholi sonining o'sishi, yosh taqsimoti va ijtimoiy-iqtisodiy holat kabi omillar talabalar soniga ta'sir qiladi. Mahalliy jamoat va bitiruvchilarning muassasa bilan faol hamkorligi ham muhimdir. Ta'lim sifatini yuqori darajada saqlash esa talabalarni jalb qilish va saqlab qolishda asosiy omillardandir.

Raqamli infratuzilma va innovatsion o'qitish usullari ta'lim xizmatlarining samaradorligini oshiradi. Onlayn ta'lim, gibrid modellardan foydalanish va sun'iy intellektni qo'llash muhimdir. Ma'lumotlar tahlili orqali qaror qabul qilish jarayonini yaxshilash va ta'limni shaxsiylashtirish mumkin. Texnologik innovatsiyalar o'qitish va boshqaruv jarayonlarini samarali qilishga yordam beradi.

Ekologik barqarorlik ta'lim muassasalari uchun ham muhimdir. Kampus faoliyatida ekologik barqaror amaliyotlarni qo'llash va yashil binolar hamda energiya tejaydigan texnologiyalarga sarmoya kiritish zarur. Talabalar va xodimlarni ekologik barqarorlik haqida xabardor qilish va ularni bu borada o'qitish muhimdir. Bu nafaqat muassasaning ekologik izini kamaytiradi, balki jamiyatda barqaror rivojlanishga hissa qo'shadi.

Ta'lim muassasalari mahalliy, milliy va xalqaro ta'lim standartlari va qoidalarga amal qilishlari kerak. Davlat siyosati va grantlari ta'lim sohasida barqaror rivojlanishni qo'llab-quvvatlashi mumkin. Intellektual mulk huquqlarini himoya qilish va boshqarish ham muhim ahamiyatga ega, chunki bu muassasaning ilmiy va innovatsion salohiyatini saqlashga yordam beradi.

Ta'lim muassasalarining ichki madaniyati barqarorlikni va doimiy yaxshilanishni qo'llab-quvvatlashi kerak. Turli xil fikrlar va g'oyalarni rivojlantirish uchun xilma-xillik va inklyuziyani ta'minlash muhimdir. Globallashuv jarayoniga moslashish va xalqaro talabalarni jalb qilish ta'lim muassasalarining raqobatbardoshligini oshiradi.

Operatsion omillar -Ma'muriy va operatsion jarayonlarni optimallashtirish ta'lim muassasalarining samaradorligini oshiradi. Xavflarni aniqlash va boshqarish, ta'lim sifati va standartlarini doimiy monitoring qilish va yaxshilashga qaratilgan chora-tadbirlar muhimdir.

Institutsional majburiyat va yetakchilik

Ta'lim xizmatlarining barqaror rivojlanish darajasiga ta'sir qiluvchi muhim omil institutsional majburiyatdir. Muassasa rahbariyati barqarorlik kun tartibini belgilash, professor-o'qituvchilar, xodimlar va talabalarni ilhomlantirish va barqaror amaliyotlar uchun qulay muhit yaratishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Rahbarlik majburiyati ko'pincha barqarorlik siyosatini ishlab chiqish va amalga oshirish, resurslarni taqsimlash va barqarorlik qo'mitalari yoki ishchi guruhlarni tashkil etish orqali namoyon bo'ladi. Ayrim ta'lim muassasalari tashkilot ichidagi

barqaror tashabbuslarni nazorat qilish va boshqarish uchun “Barqaror rivojlanish bo‘yicha bosh direktor”ni tayinlash amaliyotini qo‘llagan.

O‘quv dasturlari integratsiyasi

Barqarorlik tamoyillarini o‘quv dasturiga integratsiyalash barqaror rivojlanishni rag‘batlantirishning kuchli strategiyasidir. Bu nafaqat talabalarni barqarorlik muammolarini hal qilish uchun zarur bo‘lgan bilim va ko‘nikmalar bilan jihozlaydi, balki muassasada barqarorlik madaniyatini rivojlantiradi. Barqarorlikni turli akademik fanlarga kiritish barqaror rivojlanishni rag‘batlantirishda o‘yinni o‘zgartirishi mumkin. Ko‘pgina universitetlar hozirda barqarorlik mavzusiga oid dasturlar yoki kurslarni taklif qilmoqdalar va ba'zilari barqarorlikni barcha akademik fanlarga integratsiyalash orqali bir qadam oldinga borishdi va shu bilan barqarorlikni tizimli tushunishni rivojlantirdilar.

Yashil infratuzilma va operatsiyalar

Ta'lim muassasalarining jismoniy infratuzilmasi va faoliyati ularning barqaror rivojlanish darajasiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin. Bunga energiya samaradorligi, chiqindilarni boshqarish, suvni tejash, yashil qurilish amaliyoti va transport kabi jihatlar kiradi. Talabalar shaharchasini ko'klamzorlashtirish nafaqat muassasaning ekologik izini kamaytiradi, balki talabalar uchun barqarorlik haqida bevosita o'rganishlari uchun tirik laboratoriya bo'lib xizmat qiladi. Ko'plab muassasalar quyosh panellarini o'rnatish, chiqindisiz siyosatni amalga oshirish va jamoat transporti yoki velosipeddan foydalanishni rag'batlantirish kabi yashil tashabbuslarni amalga oshirdi.

Jamiyat ishtiroki va hamkorlik

Mahalliy hamjamiyatni jalb qilish va boshqa tashkilotlar bilan hamkorlikni yo'lga qo'yish barqaror rivojlanish sa'y-harakatlarini sezilarli darajada oshirishi mumkin. Bu xizmatlarni o'rganish, jamoatchilik bilan aloqa qilish dasturlari va mahalliy biznes yoki notijorat tashkilotlar bilan hamkorlikni o'z ichiga olishi mumkin. Bunday tashabbuslar talabalar va xodimlar o'rtasida ijtimoiy mas'uliyat hissini uyg'otishi va jamiyat darajasida barqaror rivojlanishga hissa qo'shishi mumkin. Bir qator maktablar va universitetlar mahalliy tashkilotlar bilan bog'dorchilik, qayta ishlash dasturlari va barqaror rivojlanish bo'yicha seminarlar kabi loyihalar uchun hamkorlik o'rnatdilar.

Tadqiqot va innovatsiyalar

Barqarorlik sohasidagi tadqiqotlar va innovatsiyalar ta'lim xizmatlarining barqaror rivojlanishida muvaffaqiyatga olib kelishi mumkin. Bu qayta tiklanadigan energiya, barqaror qishloq xo'jaligi va iqlim o'zgarishiga moslashish kabi sohalarda tadqiqotlar, shuningdek barqarorlik muammolariga innovatsion yechimlarni ishlab chiqishni o'z ichiga olishi mumkin. Barqarorlik sohasidagi

tadqiqotlar va innovatsiyalarni rag'batlantirish orqali ta'lim muassasalari barqaror rivojlanishni yanada kengroq miqyosda rivojlantirishga yordam beradigan yangi bilim va texnologiyalarni yaratishga hissa qo'shishi mumkin. Ko'pgina universitetlar barqarorlik ilmi va innovatsiyalariga bag'ishlangan ko'plab tadqiqot markazlari va institutlari bilan barqarorlikni tadqiq qilishda birinchi o'rinda turadi.

Xulosa va takliflar

Ta'lim xizmatlarining barqaror rivojlanishiga ko'plab omillar ta'sir ko'rsatadi. Ushbu omillarni umumiy tarzda ichki va tashqi omillarga bo'lish mumkin. Ichki omillarga muassasa boshqaruvi, moliyaviy boshqaruv, xizmatlar sifati va texnologiyalardan foydalanish kiradi. Tashqi omillarga ijtimoiy-iqtisodiy muhit, me'yoriy-huquqiy baza va ota-onalar, o'quvchilar va jamiyat kabi manfaatdor tomonlarning yordami darajasi kiradi.

Tahlillarga asoslanib, ta'lim xizmatlari sohasida barqaror biznes jarayonlarni rivojlantirish bo'yicha ba'zi takliflar:

Texnologiyani qabul qiling: Ta'lim muassasalari biznes jarayonlarini soddalashtirish uchun texnologiyadan foydalanishlari kerak. Bunga o'qitish va o'qitish, ma'muriy vazifalar va manfaatdor tomonlar o'rtasidagi muloqot uchun raqamli platformalardan foydalanish kiradi.

Uzluksiz trening va rivojlanish: Xodimlar ta'lim sohasidagi so'nggi tendentsiyalar va amaliyotlar bilan yangilanib turishlari uchun muntazam ravishda o'qitish va rivojlanish imkoniyatlari bilan ta'minlanishi kerak. Bu ularning malakasini oshiradi va xizmat ko'rsatish sifatini oshiradi.

Barqarorlik amaliyotlari: Institutlar o'z faoliyatlarida barqaror amaliyotlarni qo'llashlari kerak. Bu isrofgarchilikni kamaytirish, energiyani tejash va talabalar va xodimlar o'rtasida barqarorlik madaniyatini oshirishni o'z ichiga oladi.

Hamkorlik: Ta'lim muassasalari boshqa muassasalar, korxonalar va jamoat tashkilotlari bilan hamkorlikni yo'lga qo'yishi mumkin. Bu umumiy resurslar, bilim almashish va xizmatlarni yaxshilashga olib kelishi mumkin.

Talabalarga yo'naltirilgan yondashuv: Institutlar o'z faoliyatida talabalarga yo'naltirilgan yondashuvni qo'llashlari kerak. Bu talabalarning ehtiyojlari va tajribalariga e'tibor qaratish, ularni qaror qabul qilish jarayonlariga jalb qilishni anglatadi.

Innovatsiyalar: o'qitish usullari va ma'muriy jarayonlarda innovatsiyalarni rag'batlantirish. Bu samaradorlikni oshirishga olib kelishi mumkin.

Moliyaviy barqarorlik: Institutlar o'z faoliyatini qo'llab-quvvatlash uchun mustahkam moliyaviy bazaga ega bo'lishini ta'minlashi kerak. Bunga samarali

moliyaviy boshqaruv, daromad manbalarini diversifikatsiya qilish va moliyalashtirish imkoniyatlarini izlash orqali erishish mumkin.

Sifatni ta'minlash : mustahkam sifatni ta'minlash tizimini joriy qilish o'qitish va o'qitishda yuqori standartlarni saqlashga yordam beradi va muassasa xizmatlari talabalar va boshqa manfaatdor tomonlarning ehtiyojlarini qondirishini ta'minlaydi.

Adabiyotlar

1. <https://doi.org/10.3390/su142013241>
2. <https://doi.org/10.1108/IJSHE-07-2017-0114>
3. <https://www.sciencedirect.com/topics/social-sciences/education-for-sustainable-development>
4. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23311886.2019.1653531>
5. G.M. Zakhirova, Vozmozhnosti prakticheskogo primeneniya mirovogo opyta razvitiya sistemy obrazovaniya v Uzbekistane [Possibilities of practical application of world experience in the development of the education system in Uzbekistan]. *Ekonomika i finansy (Uzbekistan)*, 2018, no. 12, pp. 39–45. (rus)
6. Ye. Sesitskiy, Institutsionalnaya politika v sfere IS [Institutional IP Policy]. Proceedings of the seminar "Innovation and intellectual property", Tashkent, May 12–13, 2016. 2016.
7. E.A. Osadchy, E.M. Akhmetshin, Integration of industrial and educational sphere in modernization of economic relations. *Journal of Applied Economic Sciences*, 2015, no. 10–5, pp. 669– 776. URL: <http://dspace.kpfu.ru/xmlui/handle/net/34397> (accessed February 20, 2020).
8. Muminov N.G., Rakhimova U. Internationalization of higher education as a factor in improving the competitiveness of the national economy // Тезисы докладов республиканской научно-практической электронной конференции «Проблемы и пути трансформации национальных экономик: новые вызовы инвестиционно-инновационного прорыва». Ташкент, 6 июня 2019. С. 97–100. URL: <http://nuu.uz/rus/press/news/events/seminars/604> (дата обращения: 01.02.2020).

9. <https://www.csis.org/analysis/digital-literacy-imperative>
10. <https://www.oecd.org/digital/>
11. <https://www.geeksforgeeks.org/role-of-education-in-economic-development/>
12. <https://blogs.worldbank.org/education/why-education-matters-economic-development>
13. <https://www.investopedia.com/articles/economics/09/education-training-advantages.asp>